

ŠKOLA

Novinky ze světa společného vzdělávání

ALL
INCLUSIVE

4/2014

Jak na to?

Týmy odborníků z praxe, Univerzity Palackého a společnosti Člověk v tísni zveřejnily praktický manuál pro učitele: Katalog podpůrných opatření

str. 6

Sahrabova cesta
z vesnické školy
v Afghánistánu až na
české gymnázium

str. 18

Dívka si
bez pomoci druhých
neodežene ani
mouchu. Počítá ale
jako kalkulačka

str. 25

EDITORIAL

»Cui bono.« Komu ku prospěchu? Úvodník Jana Michalíka
str. 4

TÉMA

»Kuchařka« české inkluze je na světě. Katalog už se testuje na školách
str. 6

PŘÍBĚH

Učitelé se výuky neslyšícího Ondry nezalekli. Posadili ho mezi zdravé děti
str. 9

TÉMA

Katalog podpůrných opatření – konec nespravedlnostem ve vzdělávání?
str. 12

NÁZOR

Mají »jen« vadu řeči. Integrace dětí s narušenou komunikační schopností přesto není snadná
str. 17

PŘÍBĚH

Sahrabova cesta z afghánské vesnické školy až na české gymnázium
str. 18

ROZHOVOR

»Mnozí dostali dítě, ale už ne podporu. Katalog by měli přivítat hlavně učitelé«
str. 22

PŘÍBĚH

Dívka si bez pomoci druhých neodezene ani mouchu. Počítá ale jako kalkulačka
str. 25

PŘÍBĚH

Je vozíčkář a nemluví. Přesto Honza dostal šanci »chodit« na průmyslovku
str. 28

ROZHOVOR

Vzdělávání dětí s autismem patří k nejtěžším disciplínám speciální pedagogiky
str. 33

AKTUALITY

Chcete ovlivnit podobu Katalogu podpůrných opatření? Napište nám...
str. 37

PŘÍBĚH

Dostal do vínku hudební talent i sportovní nadání. I s bílou holí žije naplno
str. 38

»CUI BONO.« KOMU KU PROSPĚCHU?

Až 85 procent učitelů nemá speciální vzdělání pro práci s postiženými dětmi. I tak se jim snaží ve výuce pomoci.
ILUSTRACNÍ FOTO: JIŘÍ KROUPA

Říjnové číslo zpravodaje Škola all inclusive se hodně věnuje podpůrným opatřením a Katalogu podpůrných opatření. Je taková pozornost oprávněná? Můžeme se ptát. Nejedná se náhodou jen o další z méně či více »libých« projektových záměrů skupiny více či méně nadšených »měnitelů« (zde) českého školství? Odpověď bychom měli hledat za použití staré římské právní parémie –

»Katalog již v podobě, v jaké je předložen odborné i laické veřejnosti k připomínkování, představuje publikaci, která svým pojetím i obsahem dosud u nás vytvořena nebyla.«

komu ku prospěchu?

Trochu faktografie. 28. srpna vláda České republiky schválila novelu školského zákona. Zákon ihned putoval do parlamentu, kde se stal předmětem řady jednání. O tom, zda bude, či nebude schválen, se více dozvíme kolem Vánoc.

Po dlouhé době – přesněji po deseti letech – přináší relativně zásadní změnu v úpravě podmínek vzdělávání dětí, žáků a studentů, které jsme si zvykli označovat jako žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Každá změna, v životě i v zákonech, přináší vždy příležitosti, možnosti, ale i rizika a obavy. Co převáží ve vztahu k § 16 novely zákona, v němž je zmíněná proměna popsána, o tom rozhodnou vedle ministerských úředníků a zákonodárců zejména učitelky a učitelé, žáci se zdravotním postižením i bez a jejich rodiče. Ve speciální příloze časopisu vám přinášíme srovnání »staré«, rozuměj současné,

právní úpravy a nového pojetí podpůrných opatření. Většina z vás jistě přivítá možnost seznámit se s přesným textem novely zákona. V rozhovoru s dr. Pavlínou Baslerovou pak objasňujeme základní východiska, principy a strukturu námi vytvořeného Katalogu podpůrných opatření.

Není třeba plýtvat velkými slovy. Katalog již nyní, v podobě, v jaké je předložen odborné i laické veřejnosti k připomínkování, představuje publikaci, která svým pojetím i obsahem dosud u nás vytvořena nebyla. Jeho obsah je připraven tak, aby vyhověl jak požadavkům připravované právní úpravy, tak zejména požadavkům praxe, jak jsme si bůhvíproč zvykli označovat učitelky, učitele, žákyně a žáky.

Podle jednoho výzkumu až 85 procent vyučujících nedisponuje speciálním vzděláním pro práci s žákem s příslušným zdravotním postižením či jiným znevýhodněním. Přesto se

*Jan Michalík
je docentem Ústavu speciálněpedagogických studií Univerzity Palackého Olomouc. Je také hlavním řešitelem projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR.*

snaží, jak nejlépe umí, naplnit vzdělávací potřeby svých žáků. A právě jim ku prospěchu je Katalog připraven. Zveme vás k seznámení s ním. Na stránkách tohoto zpravodaje a ještě lépe na stránkách určených k připomínkování. Katalog (a spoustu dalšího) naleznete na <http://vystupy.inkluze.upol.cz>. Hezké čtení vám přeje

Jan Michalík

Katalog podpůrných opatření od září testují učitelé a odborníci ve 140 školách se znevýhodněnými dětmi.

ILUSTRAČNÍ FOTO:
2x JIŘÍ KROUPA

»Katalog podpůrných opatření je určen pro učitele všech typů a stupňů škol, důležitým rádcem však bude zejména pro ty, kdo učí na běžných základních školách.«

»KUCHAŘKA« ČESKÉ INKLUZE JE NA SVĚTĚ. KATALOG UŽ SE TESTUJE NA ŠKOLÁCH

Jen máloco v novodobé historii českého školství ulehčilo práci učitelům tak, jako ji usnadní Katalog podpůrných opatření. Praktický manuál, který připravili odborníci z Univerzity Palackého a společnosti Člověk v tísni, krok za krokem poradí pedagogům, jak pracovat s dítětem, které ve výuce selhává – ať už kvůli tělesnému handicapu, mentálnímu postižení či zdravotnímu nebo sociálnímu znevýhodnění.

Opatření šitá na míru hloubce postižení

Katalog podpůrných opatření navazuje na novelu školského zákona, kterou 28. srpna schválila česká vláda. Novela mimo jiné přináší změny ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP). Opouští totiž dělení podle medicínských nebo psychologických diagnóz do kategorií »zdravotní postižení«, »zdravotní znevýhodnění«

a »sociální znevýhodnění« a nově zavádí takzvaný systém podpůrných opatření. Ten více zohlední skutečné dopady postižení či znevýhodnění dětí

Počet žáků se SVP v běžných školách se za posledních pět let zvýšil o téměř pět tisíc.
ILUSTRAČNÍ FOTO: J. KROUPA

do vzdělávání. Pomoc, která bude znevýhodněným dětem určená, se bude nově dělit do pěti stupňů (**novela i původní znění zákona zde**).

»Tento způsob podpory umožní rychleji a efektivněji reagovat na potřeby dětí se speciálními vzdělávacími potřebami,« zdůraznil Jan Michalík, hlavní řešitel projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR, jenž vede tým odborníků, kteří stojí za Katalogem podpůrných opatření. Úspěch podpůrných opatření se neobejde bez změny smýšlení

českých škol. »Podmínkou je, že školy už se nebudou zaměřovat čistě na výkon, ale na podporu žáka, jeho potřeby, vztahy k ostatním, na jeho školní úspěšnost,« upozornil Tomáš Habart ze společnosti Člověk v tísni, partnerské organizace garantující oblast sociálního znevýhodnění.

Žáků se SVP v běžných školách stále přibývá

Katalog podpůrných opatření je určen pro učitele všech typů a stupňů škol, důležitým rád-

»Školy se nemohou zaměřovat čistě na výkon, ale na podporu žáka, jeho potřeby, vztahy k ostatním, na jeho školní úspěšnost.«

cem však bude zejména pro ty, kdo učí na běžných základních školách. Právě tam každým rokem přibývá žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zvyšuje se také počet škol, které takové děti přijímají. Podle Statistické ročenky školství se jen za posledních pět let počet žáků se SVP v běžných školách zvýšil o téměř pět tisíc. Počet běžných škol, které žáky se SVP přijaly, byl za stejné období vyšší o 132.

Rádce pro ty, co »to« ještě nezažili

»Katalog hodně pomůže učitelům, kteří nikdy nepřišli do styku s dítětem s postižením. Nikdy neví, kdy se s takovým žákem setkají. Integrací je teď čím dál víc,« myslí si například Kateřina Kalovská, učitelka a zároveň maminka sluchově postiženého Ondřeje. Na Katalogu se kromě Univerzity Palackého a společnosti Člověk v tísni podílejí také ▶

ILUSTRACNÍ FOTO:
JIŘÍ KROUPA

»Finální verzi Katalogu předáme ministerstvu školství v červnu 2015. Přínosem pro školy bude i v případě, že by nebyla schválena novela školského zákona.«

Asociace pracovníků speciálně-pedagogických center a Česká odborná společnost pro inkluzivní vzdělávání. »Týmy tvořené 125 odborníky ze škol, univerzit, poradenských pracovišť a nevládních organizací vypracovaly katalog pro šest »základních« zdravotních postižení a znevýhodnění: mentální, tělesné, zrakové, sluchové, narušenou komunikační schopnost a poruchy autistického spektra a pro žáky se sociálním znevýhodněním,« popsala Pavlína Baslerová, manažerka pro oblast podpůrných opatření Univerzity Palackého.

Pět set karet. Stačí vybrat tu správnou

Materiál nabízí více než 500 karet podpůrných opatření pro přímou práci se žáky (**přehled všech podpůrných opatření zde**). Každá karta je rozpracována podle míry znevýhodnění dítěte – do zákonem stanovených pěti stupňů podpory. Jako příklad uvádí Pavlína Baslerová případ dívky s diagnózou dětské mozkové obrny, která má poruchu pozornosti: »Jana z páté třídy při práci často využívá počítač. V zaplněné třídě plné dětí ale ruší ostatní a ony ruší ji. Podle nás by mohla výuka takové žákyně vypadat jinak. Stačila by drobná úprava jejího pracovního

místa,« vysvětlila Baslerová. Paní učitelka by Janě jednoduše vytvořila oddělené místo za paravanem, tak aby se mohla soustředit na svoji výuku a ve třídě by byl klid. Toto podpůrné opatření najde učitel v katalogu pro tělesně postižené, v sekci týkající se organizace výuky.

Katalog už testuje 140 škol po celé republice

Autoři počítají s tištěnou i elektronickou verzí Katalogu. Pracovníci projektu s ním během srpna seznámili pedagogy ze 140 škol v České republice – jde o školy všech druhů i stupňů, včetně škol speciálních a praktických. Tyto školy budou materiál do 31. prosince pilotně ověřovat. »Na základě získaných připomínek dílčí části Katalogu počátkem roku 2015 upravíme tak, aby co nejvíce odpovídaly potřebám školského terénu. Finální verzi předáme ministerstvu v červnu 2015. Katalog bude pro školy přínosem i v případě, že by novela zákona z nejrůznějších důvodů schválena nebyla,« dodal hlavní řešitel projektu Jan Michalík. ●

(vys)

Ondra je mezi svými vrstevníky z Horní Moštěnice už od školky. Ve škole měl štěstí na slabý ročník. Ve třídě je jen dvanáct dětí.

FOTO: P. KLIMKOVÁ

UČITELÉ SE VÝUKY NESLYŠÍCÍHO ONDRY NEZALEKLI. POSADILI HO MEZI ZDRAVÉ DĚTI

Ve třídě paní učitelky Danuše Petrášové v Základní škole v Horní Moštěnici na Přerovsku mají každé pondělí ráno takový zvyk: než otevrou učebnice češtiny, svěřují se všichni třetáci s tím, co prožili o víkendu. Jako druhý se dnes hlásí Ondra ve druhé lavici uprostřed: »My jsme měli velkou návštěvu a pekli jsme divočáka.«

»Kde jste vzali divočáka?« diví se paní učitelka. »Koupili jsme ho,« odpoví chlapec.

Na první pohled zcela běžná situace. Na ten druhý – malý zázrak. Ondra totiž trpí na jednom uchu naprostou a na druhém praktickou hluchotou. Za to, že sedí v běžné školní třídě a baví se s učitelkou, vděčí ušnímu implantátu, vlastní pili, obětavosti rodičů a v neposlední řadě odvaze moštěnických učitelů.

Ondra se s hluchotou nenarodil. Když mu bylo rok a půl, prodělal zánět mozkových blan. Lékaři na pohotovosti

si původně mysleli, že má jen zánět středního ucha. Ondrův stav se však zhoršil natolik, že musel být po operaci uší uveden do umělého spánku, ze kterého se probudil až po sedmi dnech. Tehdy nepoznával vlastní mámu a nebyl schopen žádného pohybu. Všechno se učil znovu. Až později přišli rodiče na to, že přišel o sluch.

»V nemocnici nám říkali, že se máme připravit na nejhorší. Po té hrůze, co jsme prožili, jsme vděční za to, že je dnes Ondra ▶

»Ve speciální škole by Ondra byl král, ale nerozvíjel by se dál. V běžné škole vynikat nebude, zato tady má více podnětů.«

tady, chodí do školy, do pohybových her, do střeláku i na fotbal a chce se rozvíjet dál,« těší se maminka Kateřina Kalovská z Ondrova vývoje. Když se Kateřina Kalovská dozvěděla, že má hluché dítě, během několika měsíců se naučila znakový jazyk a se synem začala navštěvovat logopedy specializující se na neslyšící. Díky odborníkům v olomouckém speciálněpedagogickém centru a lidem z Centra pro dětský sluch Tamtam se začala zajímat také o kochleární implantát. »Jezdili jsme na psycho-rehabilitační pobyty, abychom se setkali s rodinami dětí, které mají stejný problém. Tam jsme viděli děti s implantátem, které mluvily. To nás motivovalo,« vzpomíná Kateřina Kalovská. Ondra se svého ušního implantátu dočkal už ve třech letech, jen půl roku po zjištění diagnózy. Po operaci seděla maminka s Ondrou denně u zrcadla a učila jej vydávat první zvuky a hlásky. Procvičovali odhmaty, daktylografiku i znakovou řeč.

Integrace od tří let

Už od tří let se rodiče snažili Ondru integrovat. Čtyři dny v týdnu navštěvoval speciální mateřskou školu a pátý den chodil do školky v Horní Moštěnici. Poměr se postupně překlápěl tak, že

poslední rok před školou chodil už jen do běžné školky.

Která cesta je správná?

Před nástupem Ondry do školy řešila rodina dilema. Má Ondra nastoupit do speciální školy v Olomouci, kam se celá rodina bude muset přestěhovat s tím, že rodiče si taky budou hledat novou práci? Nebo zůstat doma a zkusit trnitější cestu – integraci do běžné základní školy? »Integrace nás lákala víc. I když na druhém stupni to už bude náročnější, myslím, že toto je pro Ondru správná cesta,« tvrdí maminka Kateřina a vysvětluje: »Děti, které chodí do speciální školy, mají ještě další postižení – ať tělesné, nebo mentální. Ondra by tam byl král, ale nerozvíjel by se dál. Tady sice nikdy vynikat nebude, ale má tady více podnětů.«

I když Ondra zaslechne zhruba každé druhé až třetí slovo ve větě, hlásí se a reaguje na otázky paní učitelky jako ostatní děti.
FOTO: 2x PETRA KLIMKOVÁ

Jak Danuše Petrášová, tak škola v Horní Moštěnici před Ondrou žádnou zkušenost s integrací těžce postiženého dítěte neměly. Ondrova třídní přiznává, že zpočátku měla obavy: »Nevěděla jsem vůbec, co to obnáší, nikdy jsem se s takto postiženým dítětem ve své praxi nesetkala. Hlavně jsem měla strach, že se s Ondrou nedorozumím.« Pomohlo to, že s maminkou Ondry absolvovala několikadenní seminář, kde se dozvěděla, jak se s takto postiženými dětmi pracuje. Navíc Ondrova maminka učí na stejné škole. Ve výuce má Ondra téměř stejné podmínky jako ostatní spolužáci. Až na drobnosti. »Těžko se učí zpaměti, takže třeba nové písničky a básničky mu dají hodně práce. Proto mu dávám za úkol naučit se jen dvě sloky,« popisuje paní

učitelka, která se v rámci integrace věnuje Ondrovi i jednu hodinu týdně mimo vyučování. »Opětovně se vracíme k pojům, kterým nerozuměl v průběhu výuky, rozšiřujeme slovní zásobu za podpory vizualizace a dopředu se učíme některé nové pojmy, aby se pak v hodině lépe orientoval. Procvičujeme také správný slovosled ve větě, správné tvoření koncovek u podstatných jmen, přídavných jmen a sloves, správné používání zájmen, předložek a spojek ve větě. Dbáme na správnou artikulaci hlásek ve slovech a provádíme různá reedukační cvičení,« uvádí Danuše Petrášová.

Radost rodičů i odborníků

Ondra dělá radost nejen svým rodičům, ale taky Alexandře Tiché z olomouckého speciál-

něpedagogického centra pro sluchově postižené, která má chlapce v odborné péči. »Jsem ráda, že integrace Ondry probíhá úspěšně. Díky běžné základní škole se pohybuje v přirozeném sociálním prostředí, které mu významně pomáhá rozvíjet jeho komunikační schopnosti a dovednosti,« říká speciální pedagožka, která pravidelně navštěvuje Ondrovu školu. »Jsou na něj kladeny přece jen vyšší nároky, než by tomu bylo ve speciální škole. Je však nutné podotknout, že Ondra patří mezi velmi dobré uživatele kochleárního implantátu,« dodává.

Cenná praxe do Katalogu

Zkušenosti paní učitelky i Ondrovy maminky se velmi pravděpodobně objeví v Katalogu podpůrných opatření, který vzniká na Univerzitě Palackého. Manuál, který má při práci se znevýhodněnými dětmi radit učitelům na všech stupních škol, mají obě možnost připomínkovat v oblasti dětí se sluchovou vadou. »Myslím, že Katalog hodně pomůže hlavně učitelům, kteří nikdy nepřišli do styku se sluchově postiženým. Nikdy neví, kdy se s takovým žákem setkají. Integraci je teď čím dál víc,« myslí si Kateřina Kalovská. ●

(pk)

ILUSTRÁČNÍ FOTO:
JIŘÍ KROUPA

KATALOG PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ – ODSTRANÍ NESPRAVEDLNOSTI VE VZDĚLÁVÁNÍ?

Katalog podpůrných opatření je zlomový po mnoha stránkách. Nejenže učitelé budou mít poprvé pohromadě a přehledně všechny dosavadní odborné zkušenosti ze vzdělávání znevýhodněných žáků, ale dokument také pomůže odstranit řadu nespravedlností, kterým byly některé děti ve školách vystaveny.

Po sedmi letech se dočkají pomoci například žáci s takzvaným hraničním intelektem. Tedy děti, které dříve navštěvovaly zvláštní (dnes základní praktické) školy, ale musely je opustit kvůli opatřením, která následovala po klíčovém výroku Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Ten dal v roce 2007 za pravdu rodičům romských dětí, kteří žalovali Českou republiku kvůli diskriminačnímu přístupu ke vzdělání příslušníků jejich minority.

»Následovaly systémově – nesystémové kroky ministerstva školství, jejichž výsledkem bylo to, že ze zvláštních škol byli do běžných škol vytlačeni všichni žáci, kteří nenaplnili parametry diagnózy mentální retardace. To znamená i ti žáci, jejichž schopnosti nestačily na úspěšné absolvování většinové školy, s (ne)podporou, která byla většinou k dispozici, přitom na speciální škole by prospívali,« popsal Milan Valenta, který je hlavním metodikem katalogu pro děti s mentálním postižením a oslabením kognitivních funkcí.

Téměř všechny děti s hraničními rozumovými schopnostmi se podle něj dostaly na většinové školy bez jakékoliv systémové podpory. Přitom – jak Milan Valenta upozorňuje – statisticky se v tomto pásmu podprůměru nachází asi 13

procent populace. »Výsledkem bylo to, že „hraničáři“ na většinových školách neprospívali, pokud neměli skvělou rodinu, která s nimi doma tvrdě pracovala. Běžný kantor neměl podmínky a prostor pro doučování a individuální přístup, asistenti pedagoga pro tyto žáky nejsou...,« doplnil Milan Valenta. Až nyní se těmto žákům dostane pomoci ve formě podpůrných opatření 1. a 2. stupně, přičemž opatření ve 2. stupni už stát podpoří také finančním příspěvkem školy.

Po změnách volají učitelé i školští odborníci léta

Důležité změny přináší i Katalog pro žáky s tělesným postižením a závažným onemocněním. »Poprvé by mělo být jasně a zřetelně uvedeno, že speciální vzdělávací potřeby žáků ve škole se vztahují skutečně k výuce a také tam musí být cílena podpora. Rozsah tělesného postižení nemusí totiž vždy odpovídat rozsahu speciálních vzdělávacích potřeb,« řekla Eva Čadová, která se věnuje metodice tělesně postižených dětí. Dosud se podpora poskytovala podle rozsahu tělesného postižení. Další velkou změnou je podle Evy Čadové to, že Katalog reaguje na aktuální situaci nedostatečného legislativního ošetření pojmu »zdravotní znevýhodnění«.

»Děti s hraničním intelektem na běžných školách neprospívaly, pokud neměly skvělou rodinu, která s nimi doma tvrdě pracovala.«

»Chronicky a závažně nemocní žáci i dříve patřili podle zákona do skupiny žáků se SVP. Zákon tyto žáky zařazuje do skupiny zdravotně znevýhodněných, avšak tím, jak je tato skupina v zákoně definována, budí dojem, že jde o malé, mírné či zanedbatelné poruchy a onemocnění, což implikuje stejně mírnou, nízkou, zanedbatelnou míru podpory při vzdělávání,« upřesnila metodička.

Autoři Katalogu se museli vypořádat s popisem jednotlivých skupin onemocnění a jejich dopadů do vzdělávání, charakterizovali speciálně-pedagogická opatření, která vedou ke snížení dopadu somatického onemocnění do výuky (realizaci jednotlivých opatření v praxi).

Co se týče rozsahu, mohou žáci a studenti se somatickým onemocněním (podle závažnosti onemocnění nebo stavu) ▶

»Ve vzdělávání sluchově postižených žáků Katalog počítá s přítomností tlumočnicka znakového jazyka.«

vyžadovat při vzdělávání podporu v rozsahu od mírné až po nejvyšší míru. Tedy podobnou té, kterou je dosud možné nabízet pouze žákům se zdravotním postižením a která je u těchto žáků pokryta i zvýšeným normativem.

Poučený učitel dokáže předejít nezdarům žáka

U zrakově postižených dětí je katalog souborem opatření, která se již dříve osvědčila v praxi. Autoři kladli důraz na opatření pro děti, které se podle legislativy »nedostaly« do skupiny žáků se závažným zrakovým postižením, protože jejich problémy při vzdělávání vyplývaly z oslabení zrakového vnímání. Příčinou je fakt, že základem klasifikace zrakového postižení je stále lékařská klasifikace s dopadem do sociální sféry, která však potřebám školního prostředí plně nevyhovuje. »Soustředili jsme se hlavně na skupinu dětí s poruchami binokulárního vidění, které v předškolním věku mohou být zařazeny i ve skupině dětí se zrakovým postižením. Opatření pro tuto skupinu žáků nejsou finančně náročná, spíš jde o poučení pedagogů, kteří dokážou předcházet nezdarům dítěte, špatným výsledkům a umí upravit podmínky tak, aby se u žáka minimalizovala únava ze zrakové práce,« řekla meto-

dička pro zrakově postižené Jana Janková. Žáci podle ní mají problémy například s vnímáním prostoru, orientací v prostoru i na pracovní ploše.

Rovnocenné podmínky pro všechny

Katalog pomůže také dětem se sluchovým postižením, které rovněž nemají zajištěný rovný přístup ke vzdělávání. Přestože zákon a vyhláška garantují vzdělávání neslyšících žáků prostřednictvím znakového jazyka, neexistuje – zejména u nelyšících dětí, které navštěvují běžné školy – systémové zajištění takového vzdělávání. Cílem Katalogu podpůrných opatření pro žáky se sluchovým postižením je zajistit těmto žákům rovnocenné podmínky ve vzdělávání, jako mají žáci slyšící. »Proto Katalog například počítá ve vzdělávání sluchově postižených žáků s přítomností tlumočnicka znakového jazyka a podobně také s pozicí přepisovatele mluvené řeči, který má své uplat-

ILUSTRAČNÍ FOTO:
ZŠ SVÍTÁNÍ PARDUBICE

»S žáky s poruchou autistického spektra si učitelé často nevědí rady.«

Změny usnadní dětem pobyt ve škole

Ačkoli se v současné době velmi diskutuje mezi pedagogy o žácích s autistickou poruchou (PAS), jejich podpora ve vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu není zatím pro mnohé z nich kvalitní a dostupná.

Učitelé si často nevědí s těmito žáky rady. Katalog podpůrných opatření by se pro učitele měl stát pomocníkem, návodem a podporou. Poruchy autistického spektra jsou však jen jednou skupinou z celé škály psychiatrických onemocnění, se kterými se pedagogové ve své praxi mohou setkat. ►

nění v současné době pouze na vysokých školách. Katalog rovněž popisuje výuku českého jazyka jako jazyka cizího a dále i výuku českého znakového jazyka, který by měl být vyučován jako jazyk mateřský,« popsala Jana Barvíková, metodička pro žáky se sluchovým postižením.

ILUSTRAČNÍ FOTO:
JIŘÍ KROUPA

ILUSTRAČNÍ FOTO:
JIŘÍ KROUPA

ILUSTRACNÍ FOTO:
P. KLIMKOVÁ

»Školy budou moci získat podporu včetně financí, aniž by bylo nutné děti nálepkovat jako sociálně znevýhodněné.«

»Žáci s psychiatrickým onemocněním, vyjma autismu, jsou dnes považováni za žáky se zdravotním oslabením, což výrazně eliminuje jejich rovný přístup ke vzdělávání. Přitom dopady deficitů vyplývajících ze základních diagnóz těchto žáků mohou být mnohdy natolik závažné, že je zcela vyřadí z pravidelné školní docházky. Pro často velmi obtížný návrat do školního prostředí je třeba využít celou škálu podpůrných opatření, což současná legislativa neumožňuje,« vysvětlila Zuzana Žampachová, metodička pro žáky s PAS. Katalog podpůrných opatření zaměřený na žáky s vybraným duševním onemocněním přináší řešení této situace v podobě nabídky různých typů podpory, která by se měla stát návodem k tomu, jak žákovi usnadnit pobyt ve školním prostředí.

Konec nálepky sociálně znevýhodněný

Nový systém také zlepší vzdělávání žáků dnes klasifikovaných jako žáci se sociálním znevýhodněním. »Školy budou moci získat podporu, včetně tolik potřebných financí, aniž by bylo nutné děti nálepkovat jako sociálně znevýhodněné. S vyšší podporou ze strany škol se výrazně zvýší i jejich vzdělávací šance do budoucna,«

uvedl Jindřich Monček z Člověka v tísni, partnerské organizace, která garantuje oblast sociálního znevýhodnění. Vedle určujícího vlivu ředitele školy na změny přístupu k žákům od čistě kontrolního k podpůrnému pojetí, mají tvůrci katalogu dobrou zkušenost s pomocí poradenských pracovníků přímo ve škole. Ti poskytují podporu jak přímo žákům a jejich rodičům, tak mohou pomoci učitelům při zavádění podpůrných opatření do praxe školy.

Opatření 1. stupně pomůžou jak žákům, kteří potřebují podporu, tak i ostatním žákům ve třídě – připraví je na příchod nového spolužáka s odlišností do kolektivu třídy, pomůžou individualizovat výuku nebo pomohou s diferenciací vzdělávacích cílů. Škola tato opatření realizuje bez zvýšených finančních nákladů. To je odrazovým můstkem k úspěšné podpoře žáků v obtížnějších situacích, kdy je potřeba uplatnit opatření ve stupních 2 a 3.

Do pracovní verze jednotlivých katalogů je možné nahlédnout na <http://vystupy.inkluze.upol.cz>. Pedagogové, odborníci i rodiče dětí mohou na webových stránkách podpůrná opatření také připomínkovat. ●

Petra Klimková
a kolektiv metodiků

MAJÍ »JEN« VADU ŘEČI. INTEGRACE DĚTÍ S NKS PŘESTO NENÍ SNADNÁ

Integrovat žáka s vadou řeči do školy hlavního vzdělávacího proudu se na první pohled zdá jako velmi jednoduché a bezproblémové. Z laického pohledu se jedná o dítě, které vidí, slyší, chodí, má přiměřený intelekt, jeho jediným nedostatkem je vada řeči.

Tento názor však neodpovídá realitě.

Ve škole je třeba komunikovat ústně, písemně, verbálně i neverbálně. Naši klienti však právě s komunikací mají problém. Nedokážou dostatečně uspořádat a vyjádřit svoje myšlenky, mají narušenou zvukovou stránku řeči do té míry, že je jejich mluva velmi nesrozumitelná. Tyto děti nerozumí přesně výkladu učitele či různým zadáním ve vyučování nebo nedokážou mluvit dostatečně plynule, aby vyhověly běžné komunikační normě. Dostávají se tak pod psychický tlak a někdy raději přestanou komunikovat úplně. Často se přidružují obtíže s koncentrací

pozornosti, s verbální pamětí, objevují se percepční nedostatky ve sluchovém a zrakovém vnímání. Kromě obtíží při vzdělávání mají velké problémy také ve skupině vrstevníků. Třídní kolektiv lépe přijme tělesně postiženého spolužáka, než jedince s narušenou komunikační schopností (NKS), který se zdá být jen divný nebo hloupý.

Díky Katalogu podpůrných opatření může dostat i tato skupina žáků potřebnou podporu ve výuce. Žáci s narušenou komunikační schopností nebudou zpravidla potřebovat zvýšené prostředky na úpravu pracovního prostředí a velmi drahé pomůcky. Většinou i úpravy v organizaci výuky budou minimální, ale přiznání podpůrných opatření z oblasti Modifikace vyučovacích metod a forem a Intervencí výrazně zlepší podmínky pro vzdělávání těchto žáků. ●

Renata Vrbová

*Renata Vrbová
studovala obor Logopedie
a později také Pedagogika –
sociální péče na PdF UP
v Olomouci. V roce 2005
dokončila doktorandské
studium Speciální pedagogiky
také na UP. Pracuje jako
vedoucí SPC logopedického
v Olomouci a koordinátorka
logopedické péče
v Olomouckém kraji.*

SAHRABOVA CESTA Z AFGHÁNSKÉ VESNICKÉ ŠKOLY AŽ NA ČESKÉ GYMNÁZIUM

V Afghánistánu jsme se někdy učili na karimatkách pod stromy. Bylo nás hodně studentů a málo učeben..., vzpomíná devatenáctiletý Sahrab plynou česťinou na školní docházku ve své rodné zemi. Ted' už sedmým rokem chodí do školy v České republice. Když mu bylo dvanáct, občanské sdružení Berkat mu

nabídlo, aby do Čech jel studovat. Po příjezdu chodil Sahrab rok na základní školu v jihočeských Čimelicích. Tam se mu nad rámec svých povinností obětavě věnoval její ředitel a naučil ho základy češtiny.

Studentů jako Sahrab jsou v Česku stovky

Na českých školách je studentů, kteří jako Sahrab potřebují kvůli odlišnému mateřskému jazyku nebo jinému kulturnímu zázemí ke zvládnutí studia individuální podporu, stovky. Až doteď se s jejich integrací a hledáním způsobů, jak jim pomoci, musely školy potýkat samy. To byl i Sahrabův případ. Po roce se afghánský student přestěhoval z Čimelic do Poděbrad a nastoupil tam na Základní školu T. G. Masaryka. »Sahrab už se domluvil česky, ale potřeboval stále intenzivní vzdělávání v českém jazyce ve všech předmětech, hlavně u odborných výrazů, jako je třeba kádinka. Vše, co šlo, jsme mu proto vizualizovali a převáděli do obráz-

ků,« vysvětluje Jindřich Monček, který byl v té době ředitelem poděbradské školy a dnes působí jako manažer vzdělávacího programu Varianty společnosti Člověk v tísni. Škola připravila na příchod Sahraba také ostatní žáky, aby porozuměli kulturnímu prostředí, odkud pochází.

Rodinná výuka? Samostudium v knihovně

Učitelé, kteří se Sahrabem pracovali, se pravidelně scházeli a domlouvali na dalším postupu. Průběžně museli řešit různé zapletené situace – když se Sahrab odmítl účastnit rodinné výuky v tématu sexuální výchovy spolu s děvčaty, navíc ve třídě, kde s nimi pracovala pedagožka, škola mu vytvořila pracovní místo ve školní knihovně. Tam student tři měsíce trávil hodiny rodinné výuky samostudiem.

»Hodně mi pomohlo, že učitelé se mnou pořádali různé besedy a mohl jsem tak ostatní studenty seznámit s naší kulturou,« popisuje Sahrab. ▶

»S integrací dětí s jiným mateřským jazykem a jiným kulturním zázemím se až doteď české školy musely potýkat samy.«

Když se Sahrab ve svých dvanácti letech dostal do Čech, neuměl ani slovo česky. Dnes coby student gymnázia uvažuje o studiu na vysoké škole.

FOTO: T. PRINC

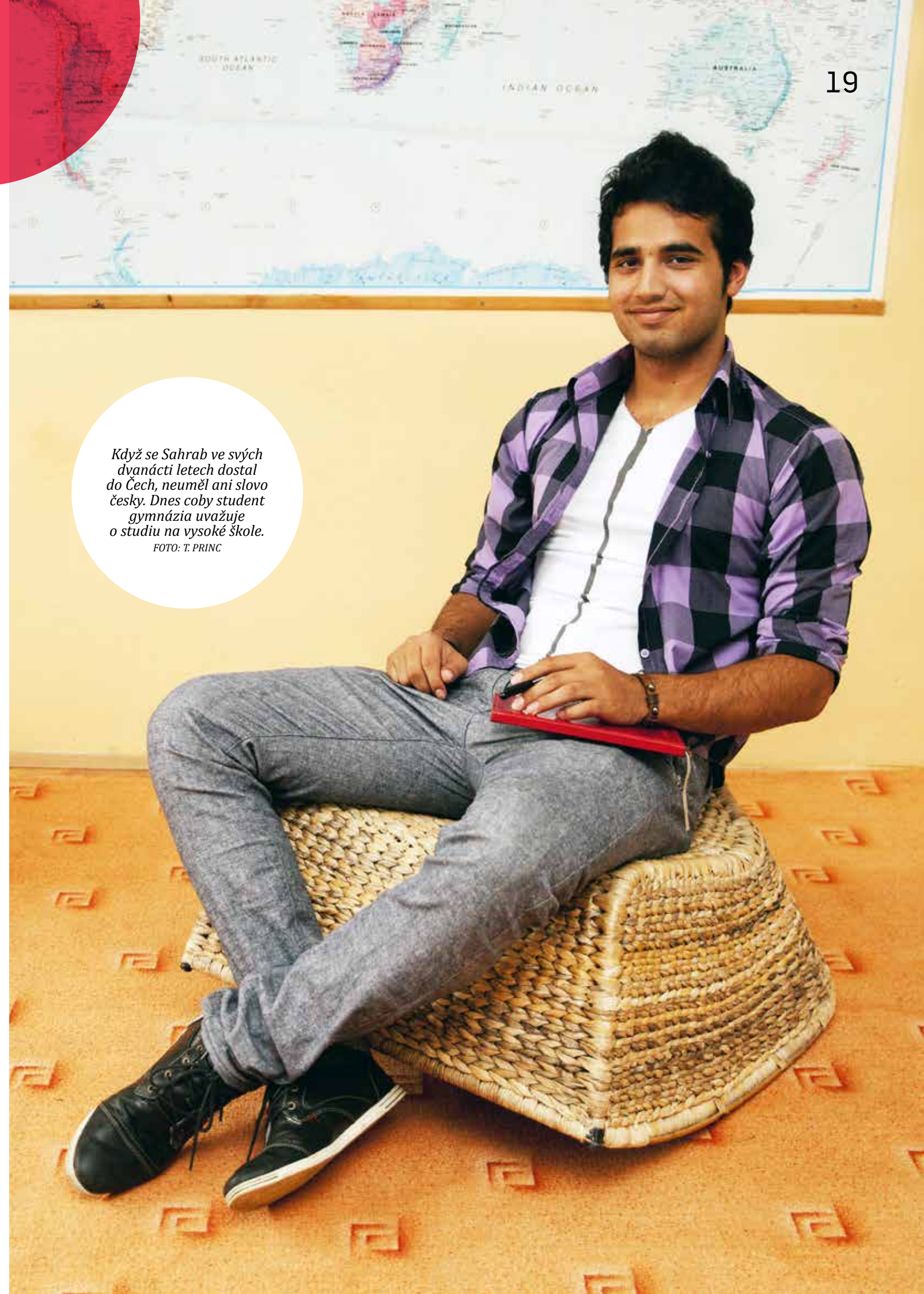

FOTO: TOMÁŠ PRINC

»Katalog podpůrných opatření je uceleným souhrnem dobré praxe, která učitelům ve školách pomáhá při podpoře žáků s takzvaným sociálním znevýhodněním.«

I to je příkladem podpory ze strany školy. Sahrab dnes pokračuje ve studiu na poděbradském gymnáziu a přemýšlí o vysoké škole. Řadu z opatření, která poděbradská škola při podpoře a integraci Sahraba využívala, obsahuje nedávno dokončený Katalog podpůrných opatření pro žáky se sociálním znevýhodněním.

»Podpůrná opatření jsme tehdy zaváděli spíš intuitivně. Hledali jsme je, zkoušeli, některá využili, jiná opustili jako neefektivní.«

Katalog a opatření prověřená praxí

Katalog vznikl v rámci projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání, který realizuje Univerzita Palackého ve spolupráci s organizací Člověk v tísni. »My jsme ta opatření tehdy zaváděli spíš intuitivně. Hledali jsme je, zkoušeli, některá využili, jiná opustili jako neefektivní. Ted' s odstupem času jsem těch opatření napočítal asi dvacet – například individuální hodnocení studenta, podpora speciálního pedagoga nebo výukové materiály pro žáka s jiným mateřským jazykem. Tato a mnohá další opatření najdete v Katalogu,« říká manažer katalogu Jindřich Monček, který na jeho přípravě spolu s dalšími experty pracoval.

Katalog je v současné době ověřován v praxi na dvaceti školách při práci s žáky se sociálním znevýhodněním. Zároveň je zpřístupněn na

webových stránkách projektu a otevřen pro připomínky pedagogické veřejnosti.

Jak zjistit míru znevýhodnění?

Práci s Katalogem pedagogům usnadní Metodika pro práci s Katalogem, která popisuje, s jakým znevýhodněním se potýkají žáci označovaní za sociálně znevýhodněné nebo kulturně odlišné. Metodika také obsahuje takzvané posuzovací schéma, které učitelům pomůže na základě projevů žáka v jednotlivých oblastech zjistit míru závažnosti – například v oblasti školní zralosti, pracovního tempa nebo začlenění do kolektivu. Na základě toho pak učitel snáze zvolí konkrétní podpůrná opatření pro žáka.

»Katalog podpůrných opatření je uceleným souhrnem dobré praxe, která učitelům ve školách pomáhá při podpoře žáků s takzvaným sociál-

ním znevýhodněním. Ruku v ruce s celkovým podpůrným nastavením školy může mít příznivý vliv na zvyšování školní úspěšnosti všech žáků,« shrnuje Jindřich Monček.

Na základě připomínek od pedagogů bude Katalog na začátku příštího roku upraven tak, aby co nejlépe odpovídal potřebám škol. Finální verzi pak autoři

v červnu příštího roku předají Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. ●

Lucie Kundra,
Člověk v tísni, o. p. s.

»Hodně mi pomohlo, že učitelé se mnou pořádali různé besedy a mohl jsem tak ostatní studenty seznámit s naší kulturou,« říká Sahrab. FOTO: T. PRINC

Pavlína Baslerová dlouhodobě působila jako ředitelka speciální mateřské, základní a střední školy pro žáky se zrakovým a mentálním postižením.

»MNOZÍ DOSTALI DÍTĚ, ALE UŽ NE PODPORU. KATALOG BY MĚLI PŘIVÍTAT HLAVNĚ UČITELÉ...«

Už rok stojí Pavlína Baslerová v čele 125členného týmu, který »píše« zlomový dokument pro české školství. Katalog podpůrných opatření, jak se dílo nazývá, má zásadně změnit výuku dětí se SVP. »Musí být odborně přesný – ale i přiměřeně srozumitelný. Musí být realizovatelný jak v běžných, tak speciálních školách,« popisuje úskalí Katalogu tato speciální pedagožka.

Z profesního hlediska – pracovala jste někdy na důležitějším dokumentu, než je tento?

V letech 2010–2013 jsme pracovali na tvorbě »posuzovací škály« pro hledání míry speciálních vzdělávacích potřeb u žáků se zdravotním postižením. Vlastně se jednalo o jistou přípravu na současné práce. Tehdy jsme vytvořili Katalogy posuzování míry (hloubky) SVP. Zjednodušeně řečeno – snažili jsme se vytvořit objektivizované manuály pro pracovníky (zejména) speciálněpedagogických center. Přece jen – posuzování SVP se u nás, na to jak jsme malá země, dosti liší region od regionu. A to by být nemělo. Na některé zkušenosti z tvorby těchto výstupů jsme navázali nyní, kdy vytváříme »navazující« Katalogy podpůrných opatření. Použít se dala logistika řešení. Nové však muselo být a je zpracování tématu, obsahová provázanost jednotlivých opatření a podobně. Je to práce hodně složitá.

Kterou část Katalogu považujete za nejdůležitější?

Na to se nedá odpovědět. Samozřejmě »tělem« Katalogu jsou jednotlivá podpůrná opatření. Jsou zpracována pro šest »základních« zdravotních postižení a pro žáky s takzvaným sociálním znevýhodněním. Většina podpůrných

opatření reaguje na potřebu odstupňování míry podpory podle skutečných projevů znevýhodnění. Jinou míru podpory potřebuje žák slabozraký a jinou zase nevidomý nebo se zbytky zraku.

Pavlína Baslerová, PaedDr.,

pracuje jako věcná manažerka projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR pro oblast tvorby Katalogu podpůrných opatření. Působí také jako poradenská pracovnice SPC pro děti a žáky se zrakovým postižením. Je zakládající členkou Asociace pracovníků SPC, kde od roku 2008 zastává funkci předsedkyně.

Svou »kapitolu« v dokumentu nemají žáci s poruchami učení a chování. Přitom jde o velmi početnou skupinu a učitelé po podobném materiálu už dlouho volají. Proč Katalog tyto děti úplně pomíjí?

Od počátku jsme si toho vědomi. A je to opravdu škoda. Ve školách je těchto dětí téměř třicet tisíc. Ovšem zadání našeho projektu z minister-

»Novela školského zákona nakonec vůbec nemusí být přijata. I tak neděláme zbytečnou práci.«

stva školství tuto skupinu žáků neuvádělo. A protože jsme evropský projekt, musíme striktně dodržovat jeho zadání. Musím říct, že tohle téma není jednoduché obsahem ani malé rozsahem. Nemáme časovou ani odbornou kapacitu tuto část zpracovat. Nicméně Katalog je otevřený a doplnitelný. Věřím, že dříve či později bude zadáno i zpracování této jeho části.

Jak jste vybírali školy, na kterých se Katalog bude ověřovat?

Využili jsme zkušeností poradenských pracovníků speciálněpedagogických center, kteří mají velmi dobrý přehled o školách, kde jsou vzděláváni ti či oni žáci s postižením a znevýhodněním. Máme i desítky škol, které s námi v projektu komunikují. Zajistili jsme ověřování tak, aby probíhalo jak na běžných školách, tak speciálních. Ve všech krajích republiky s výjimkou Prahy. ▶

ILUSTRACNÍ FOTO:
JIŘÍ KROUPA

Tam to v těchto projektech není možné. Důležité je, že ověřující školy dostaly i praktické pomůcky, které při uplatňování některých podpůrných opatření využijí.

Nový systém podpůrných opatření je jedna věc, tou druhou je systém jejich financování. Jsou už jasné normativy, kterými bude stát na opatření školám přispívat? Bude nový systém výrazně nákladnější?

Toto je velmi důležité. My jako odborníci navrhuující, jak s dětmi pracovat, samozřejmě dobře víme, že například ředitele škol bude hodně zajímat, »kolik to bude stát, případně kolik na to dostanou«. Víme, že na MŠMT pracuje odborná skupina, také se jí účastníme, která má za úkol připravit znění prováděcích norem k novele školského zákona. A právě školský zákon ukládá ministerstvu stanovit vyhláškou »u podpůrných opatření druhého až pátého stupně pravidla pro jejich použití školou a školským zařízením

a normovanou finanční náročnost pro účely poskytování finančních prostředků ze státního rozpočtu podle tohoto zákona«. Za náš projekt se budeme snažit ministerstvu poskytnout co nejvíce podkladů. Věříme, že se tohoto úkolu nakonec zhostíme dobře.

Kdy by se mohly změny reálně dotknout samotných dětí přímo ve školách?

Rozlišujeme zákonné aspekty školské novely (**znění novely školského zákona zde**). Platnost zákona by měla být odložena asi na školní rok 2015/2016 nebo možná až v průběhu tohoto roku. Na druhé straně zákon nakonec vůbec nemusí být přijat. I tak neděláme zbytečnou práci. Potvrzují to již současné připomínky kolegyní a kolegů vyučujících. Podle Katalogu se jim dobře pracuje. Některá podpůrná opatření nevyžadují samostatně »balík peněz«, ale »jen« znalosti, ochotu a dobrou metodickou podporu. Podpůrná opatření v našem Katalogu tak budou moci učitelky a učitelé využívat v mateřských,

základních a středních školách (včetně speciálních) ihned, jak se k nim dostanou. Pro větší komfort připravíme na jaře 2015 plnohodnotný elektronický katalog. O všem budeme školy informovat.

Změní Katalog školní život některému dítěti, jehož případ osobně znáte?

Jsem ráda, že se ptáte na školní život. A ne na život celkově. To by bylo nadnesené. Podpůrná opatření dětem a žákům pomáhají. To máme ověřeno z řady situací. A také můžu uvést Danečka, Hynka, Filipa nebo Haničku. Jsou to děti a žáci, které jsem jako pracovnice školského poradenského zařízení sledovala jen v minulém měsíci. Všem ucelená metodika podpory prospěje. Nesmím zapomenout, že cílem je pomoci žákovi, ale Katalogy by měli přivítat hlavně jejich učitelé. Mnozí »dostali« dítě, ale už ne podporu a pomoc. ● (vys)

FOTO: P. KLIMKOVÁ

DÍVKA SI BEZ POMOCI DRUHÝCH NEODEŽENE ANI MOUCHU, ALE POČÍTÁ JAKO KALKULAČKA

Když se jí paní učitelka zeptá, co si lidé oblékali před sto lety, odpovídat nechce. Ale když má popsat princip parního stroje, je nadšená a celá se rozzáří. Je jasné, že ji zajímají hlavně technické obory a baví matematika nebo fyzika. V osmé třídě základní školy u žáka nic neobvyklého. Až na to, že Žaneta Beková se narodila s dyskinetickou formou dětské mozkové obrny.

Kromě těžkého motorického defektu má dívka oční vadu

a zcela jí chybí schopnost aktivního vyjadřování. To vše při zachovaném intelektu. Žaneta je zcela odkázána na pomoc druhých, bez jejich pomoci si neodežene ani mouchu. Svůj handicap si plně uvědomuje a snaží se ho kompenzovat studijními výsledky. Má obrovskou touhu po vzdělávání, kladné hodnocení blahodárně působí na její sebevědomí. Žaneta je od první třídy žákyní Základní školy Svítání v Pardubicích. Její maminka ji třikrát

týdně přiveze autem a pomocí invalidního vozíku přemístí až do třídy. Žaneta se učí formou otázek a odpovědí. Umí odpovědět jen »ehm« a »ne«. Když souhlasí, navíc bouchne rukou, když nesouhlasí, řekne ne. Tímto způsobem už dokázala ujít kus cesty za vzděláním. Neuvěřitelnou metodu dorozumívání vymyslela její maminka, která se o ni stará čtyřicet hodin denně a ve škole dělá asistentku pedagoga. »Nikdo nám na začátku nevěřil. ▶

Maminka třikrát týdně přiveze Žanetu do školy autem a pomocí invalidního vozíku ji přemístí až do třídy.
FOTO: P. KLIMKOVÁ

»Je to neskutečné. Dívka nemluví, ale její slovník porozumění je až nadprůměrný a její matematické výsledky jsou na úrovni kalkulačky.«

Odborníci si mysleli, že ji rukou navádím. Ale po dvou po sobě nezávislých vyšetřeních konstatovali, že intelekt je v pořádku a že dítě není mentálně postižené. A co je důležité, stačí se jednou zmínit a ona si látku pamatuje. A v paměti to zůstane,« říká Alice Beková. Její trpělivost v péči o těžce postižené dítě je obdivuhodná. »Než přežvýká chleba, uplyne celá hodina. Učíme se proto i během jídla. Čtu jí třeba zeměpis. Nesnáší nudu a v tomhle je po mně. Je taková aktivistka. Když ji nechám chvíli v klidu, hned se vzteká. Musí být v záprahu od rána do večera,« usmívá se maminka.

Výuka s rehabilitací

Dívka má ve škole individuální hodiny, ve kterých jí paní učitelka promítá látku pomocí powerpointové prezentace. Ukazuje jí obrázky nebo fotky, u kterých se zastaví, a povídají si třeba o státních symbolech Spojených států. Žaneta hltá látku očima a neurčitými zvuky dává najevo, že ji to zajímá. Podobně se učí angličtinu nebo matematiku. Po dvou hodinách musí následovat rehabilitace, protože je unavená. »Ze začátku to bylo zvláštní, než jsme se naladily a přišla jsem na to, jakým způsobem komunikovat. Teď už si rozumíme,« tvrdí učitelka Světlana Pavelková, která dívku

učí dějepis a občanskou výchovu. Přiznává, že příprava na takové vyučování je náročná, ale stojí to za to, když vidí, jaké má Žaneta výborné výsledky. »Svoji prezentaci mamince přehraji do wordu a dám s sebou domů, aby si látku zopakovaly. Další hodinu Žanetku vyzkouším formou otázek,« popisuje způsob výuky paní učitelka.

Podle psycholožky Lidmily Pekařové je žákyně raritou, protože vše, co na ní pozoruje, odporuje běžným pravidlům a normám. »Je to dítě, které není schopné se najíst, manipulovat s hračkou, posunout se, ale celý proces běžného učení tam

funguje. Je to neskutečné. Dívka nemluví, ale její slovník porozumění je až nadprůměrný a její matematické výsledky jsou na úrovni kalkulačky,« vysvětluje klinická psycholožka.

Jak udělat přijímačky?

Maminka teď společně s pedagogy hledá způsob, jak ve vzdělávání dívky pokračovat. Chtěla by, aby šla na střední školu. »Chci, aby byla spokojená. Vzděláním kompenzuje svůj handicap a má z učení velkou radost,« doplňuje maminka. Příběh Žanety by mohl být první vlaštovkou v českém

vzdělávacím systému. »Chceme upozornit na to, že současné možnosti úprav přijímacích zkoušek neumožňují jejich absolvování u takto postižených dětí. I když tam touha a schopnosti jsou,« říká speciální pedagožka Kateřina Kopecká a vysvětluje, že Žaneta je schopna odpovídat pouze na uzavřené konkrétní otázky ano či ne. »V případě písemného přijímacího řízení by bylo třeba zcela přeformulovat některá zadání, promítat je na zvětšenou plochu a hlasitě je předčítat. Tím by se několikanásobně navýšil časový limit,« objasňuje speciální pedagožka. Možnos-

»Je potřeba vysvětlit lidem z legislativního světa, že existují výjimky, kdy musíme uvažovat lidsky a ne jen formálně.«

tí by podle ní byla výjimka ze strany ministerstva školství: »Vývoj technologií jde neustále dopředu. Za pár let bude Žaneta mít možnost komunikovat přes komunikátor, co my víme? Proč ji nyní omezovat, když třeba jednou bude schopná ovládat počítač sama?«

Pokud by dívka dostala výjimku a byla na střední školu přijata, mělo by jí zařízení poskytnout takové podmínky, aby vyučování zvládla. Podobně, jako jí to umožnila škola Svítání, kde pedagogové vyšli maximálně vstříc. Irena Tlapáková z odboru školství pardubického krajského úřadu tvrdí, že se za dobu své praxe ve školství s takovým neobvyklým případem nesetkala. »Hledáme teď optimální možnosti, jak Žanetě a celé rodině usnadnit cestu k jejímu dalšímu vzdělávání,« potvrdila. Stejného názoru je i psycholožka Lidmila Pekařová: »Je potřeba vysvětlit lidem z legislativního světa, že prostě někdy existují výjimky, kdy musíme uvažovat lidsky a ne jenom formálně.« (vys)

Žaneta má ve škole individuální výuku. Po dvou hodinách musí následovat rehabilitace, protože dívka je unavená.
FOTO: P. KLIMKOVÁ

JE VOZÍČKÁŘ A K TOMU NEMLUVÍ. PŘESTO HONZA DOSTAL ŠANCI »CHODIT« NA PRŮMYSLOVKU

První měsíc na střední škole má za sebou Jan Kozlík, multihandicapovaný chlapec, který představuje jednu z nejnáročnějších integrací v Česku. Honza má v důsledku dětské mozkové obrny částečně ochrnuté všechny končetiny, k tomu ještě poruchu řeči. Je na vozíku a potřebuje permanentní asistenci. Devět let navštěvoval v Brně běžnou základní školu, kde patřil k nejlepším žákům. Pokračovat dál pro něj bylo samozřejmostí. Poté, co se dostal na Střední průmyslovou školu elektrotechnickou

»Zatím máme oba dobrý pocit. Ve všech předmětech se Honzovi daří. Znalosti ze základní školy má dobré a učitelé přijali, jak to zatím vypadá, jeho styl práce.«

a informačních technologií v Brně, splnil se mu sen. I když je to sen, který stojí velké úsilí. »Střední škola je pro nás velká změna. Ve škole bývá Honza hodně dlouho, není čas si odpočinout. Moc se snaží všechno vydržet, ale na konci týdne je vyčerpaný. Nároky na žáky jsou taky mnohem větší, ale zatím máme oba dobrý pocit, protože ve všech předmětech se mu daří. Znalosti ze základní školy má dobré a učitelé přijali, jak to zatím vypadá, jeho styl práce,« popisuje Iveta Kozlíková, Honzova maminka a zároveň asistentka.

Na gymnázium chtělo moc vozíčkářů

Honzova cesta na »střední« začala před rokem výpravou na veletrh škol. »Obešli jsme školy, o kterých jsem věděla, že jsou bezbariérové. Honzík vždycky chtěl chodit na nějakou školu s konkrétním zaměřením. Líbila se mu stavební a chemická průmyslovka, ale vzhledem k jeho problémům nepřipadaly v úvahu. Informovali jsme se

i o gymnáziích v Brně,« líčí Iveta Kozlíková, jejíž prostřednictvím vlastně syn komunikuje se světem.

Přijímačky Honza nakonec dělal na brněnské soukromé gymnázium Integra. Na škole bylo sympatické to, že ve třídě by bylo jen 15 studentů a jako vozíčkář by se nemusel často stěhovat po třídách. »U přijímaček dopadl výborně, ale z kapacitních důvodů ho nepřijali. Prý se tento rok hlásilo moc vozíčkářů,« lituje maminka. O odvolání neuvažovala, protože Honzu nakonec přijali na elektrotechnickou průmyslovku. Tam přijímačky dělat nemusel. Na základní škole měl samé jedničky, a navíc úspěchy z olympiád, takže byl na 1. místě v seznamu na jeho oboru.

Přesto nastaly velké problémy a vypadalo to, že Honza na průmyslovku nakonec nebude moct nastoupit. »Škola řešila, jestli se vozíčkář vůbec vejde do třídy se 32 žáky. Taký jestli vůbec zvládne pracovat v odborných předmětech. Nakonec ale byli ve škole aktivní

» Několik vozíčkářů už k nám chodilo, ale studenta, který komunikuje jen přes počítač a prostřednictvím asistenta, jsme tu ještě neměli.«

a šli se informovat do speciálněpedagogického centra. Tam je trochu uklidnili, a tak Honzovi dali ve škole šanci a přijali ho,« vzpomíná Iveta Kozlíková. Asistenci svému synovi začala Iveta Kozlíková dělat před lety

tak trochu z donucení. Asistentka, kterou Honza dostal v šesté třídě, nezvládala práci na počítači, který je alfou a omegou Honzova školního úspěchu. To, že asistentku bude Honzovi dělat maminka, mělo

být dočasné řešení, než se najde vhodná adeptka. Nakonec ale oba zjistili, že je to pro ně výhodné. »Syn má spoustu problémů s ovládnutím svého těla. Musí se například rozdýchávat, aby neměl ▶

*Iveta Kozlíková dělá asistentku svému synovi od šesté třídy. Bylo to dočasné řešení, z něhož se stala nutnost.
FOTO: J. KROUPA*

FOTO: JIŘÍ KROUPA

spasmy. Proto se snažím, aby se co nejvíc připravil doma a měl to tak ve škole jednodušší,« popisuje žena, která se kvůli synovi vzdala své profese stavební projektantky.

Ne vždy se podaří, aby maminka uspěla jako asistentka u vlastního dítěte. Paní Kozlíková to ale podle Evy Čadové ze Speciálněpedagogického centra pro tělesně postižené v Brně dokázala. »Umí se odpoutat od role ochránitelky vlastního dítěte a během vyučování je víc jako asistent pedagoga,« tvrdí speciální pedagožka.

Obětavost Honzovy maminky dojíhá i vedení střední průmyslové školy. »Smekáme před ní klobouk, být celý den se synem ve škole a pak ještě fungovat v domácnosti musí být fyzicky i psychicky velmi náročné,« říká zástupkyně ředitele Jaroslava Bělková. Několik vozíčkářů už školu absolvovalo, studenta, který ovšem komunikuje jen přes počítač a prostřednictvím asistenta, tu ještě neměli. »Je to zátěžová situace pro všechny, ale dosud jsme se na všem do-

hodli. Nesetkala jsem se zatím s žádnou negativní reakcí,« tvrdí pedagožka.

Pozor, jede Honza!

Na průmyslovce je zapsáno 1400 žáků a škole chybí prostory, i tak dokázala najít řešení, jak udělat místo multihandicapovanému Honzovi. »Muselo se vzít v úvahu, do kterých tříd se Honza vejde s tolika spolužáky. Některé jsou menší, takže v rozvrhu se to pak zohlednilo a do některých tříd nám přidali pracovní stolečky,« popisuje maminka Iveta Kozlíková, která oceňuje i to, že se s Honzou mohli vybrat šatní skříňky, ke kterým je dobrý přístup, mají vyhrazené stání na školním parkovišti, a dokonce i možnost chvíli si lehnout ve školní ošetřovně. Pro Honzovu třídu škola hned druhý zářijový den zorganizovala speciální akci s vozíčkářem a Michaellem Svobodou z organizace Brno bez hranic. Honzovi spolužáci si mohli zkusit jezdit s vozíkem i na něm, dozvěděli se, jak

pomoci nebo oslovit člověka na vozíku, aby mu to nebylo nepříjemné. Vysvětlili si taky, jaké má Honza problémy a proč je má. Akce měla úspěch, protože Michael vše pojal s humorem. Z Honzových spolužáků je Iveta Kozlíková nadšená: »Už od prvního dne byli všichni velice příjemní. I teď se k Honzovi

chovají moc hezky. Nikdo se mu neposmívá. Snaží se s ním i dorozumět a občas se také na něco zeptají. Dokonce mě překvapilo, že i ostatní žáci ve škole mu automaticky dělají místo na chodbách, kudy pořád cestujeme.« Učitelé i personál školy byli od začátku seznámeni s Hon-

»V rozvrhu je hodně odborných předmětů, které bychom sami nezvládli. Ale především Honza rozhodně nechce žádné úlevy, chce být ve škole jako ostatní.«

zovými problémy a případnými omezeními při práci v hodině. »Doladili jsme vždy pouze detaily. Jen v hodinách psaní na počítači jsme museli s paní učitelkou víc probrat způsob práce a hodnocení. Honza v podstatě bude dodávat práci navíc a bude na svém počítači umět ovládat speciální pro-

gram, aby kompenzoval psaní pouze jedním prstem,« pochvaluje si Iveta Kozlíková. Písemky bude Honza psát jako ostatní, ale bude mít víc času. Protože škola je hodně zaměřená na práci s počítači, pomohli IT technici Honzově mamince s úpravou počítače, aby se synovi i jí ve škole dobře pracovalo.

I přes svůj velký handicap absolvuje Honza všechny předměty. »Střídají se tak nepravidelně, že by to ani moc nešlo mít úlevy. Taky má hodně odborných předmětů, které bychom sami nezvládli. Ale především Honza rozhodně nechce nic vynechat, chce být ve škole jako ostatní,« podotýká Iveta Kozlíková. Přestože Honza i jeho maminka jsou po prvním měsíci na střední škole hodně unavení, jsou spokojení. »Honzu se do školy těší a je moc rád, že má tak prima spolužáky i učitele. Doufám, že nám síly i tělo vydrží celý rok,« uzavírá Iveta Kozlíková. ●

(pk)

Už druhý školní den zorganizovala průmyslovka pro Honzovu třídu akci, na které se studenti seznámili s »životem« vozíčkáře.

FOTO: ARCHIV I. KOZLÍKOVÉ

»PODPŮRNÉ OPATŘENÍ JE COKOLIV, CO HANDICAPOVANÝM DĚTEM USNADNÍ UČENÍ«

Víte, co jsou podpůrná opatření? Co si pod tímto pojmem představíte jako první? Zeptali jsme se studentů, kteří od září dálkově studují speciální pedagogiku v rámci celoživotního vzdělávání na Univerzitě Palackého v Olomouci...

Michaela Volfová, učitelka základní praktické školy, Šumperk:

Podpůrná opatření slouží k tomu, aby-
chom žákovi pomohli v procesu učení. Když má problémy se psaním, použijeme například pracovní listy, používáme interaktivní tabuli, abychom stimulovali děti, které neudrží pozornost...

Dmitrij Volkov, učitel speciální ZŠ v Moravské Třebové:

Je to něco, co žáka podporuje ve výuce a předchází problémům, konfliktům. Můžou to být pomůcky a můžou to být i metody. Od toho jsem na univerzitě, abych se dozvěděl víc.

Marek Mach, student speciální pedagogiky, Olomouc:

Když chci, aby lidi něco dodržovali, tak použiju podpůrné opatření, které podpoří moji snahu něčeho dosáhnout. V procesu učení jsou podpůrnými opatřeními třeba rozestavení lavic, vymalování třídy, eventuálně speciální programy pro výuku. Je to hodně široký pojem.

Marie Nguyenová, učitelka SOU Valašské Klobouky:

Jedná se o rozšíření oblastí, ve kterých můžeme s postiženými dětmi pracovat. Jde o začleňování dětí s postižením do běžných kolektivů, rozšíření pomůcek do škol, učitelské vzdělání, možnosti získávat projekty z Evropské unie...

Petra Veličková, učitelka praktické základní školy, Bruntál:

Já si pod tím představím jakákoliv opatření, která handicapovaným lidem ulehčují život. Ve výuce to budou třeba výukové pomůcky a materiály, které dětem usnadní učení. ● (pk)

FOTO: P. KLIMKOVÁ

VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ S AUTISMEM PATŘÍ K NEJTĚŽŠÍM DISCIPLÍNÁM SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKY

Porucha autistického spektra (PAS) patří k nejzávažnějším vadám dětského mentálního vývoje a dětí s touto diagnózou přibývá. Do 60. let minulého století byly tyto děti považovány za nevzdělatelné. Postupně se situace měnila a do vzdělávacího procesu se začali zapojovat také rodiče. Vznikly speciální třídy, děti se integrují, ale pořád je to málo. Poptávka nadále převyšuje nabídku.

U zrodu první třídy pro děti s autismem v Jihomoravském

kraji stála speciální pedagožka Zuzana Žampachová. Od roku 2002 pracuje jako poradenský pracovník. Aktuálně je také metodičkou v projektu Systémová podpora inkluzivního vzdělávání v ČR.

Vzdělávání dětí s PAS se věnujete od poloviny devadesátých let. Nejdříve jako učitelka, později jako poradenská pracovnice. Zlepšila se za tu dobu diagnostika těchto dětí?

Rozhodně. Přibýlo dobrých

diagnostiků, mění se pohled na autismus, při diagnostice se využívají speciální testové metody, kterými lze mnohem lépe a detailněji vystihnout problémy dětí. Ale bohužel to stále nestačí. Poptávka vysoce převyšuje nabídku. Mimoto se objevuje řada pseudoodborníků, kteří tvrdí, že diagnostice rozumí, ale jsou schopni »zrušit« i diagnózu stanovenou na specializovaném klinickém pracovišti, kde se autismu věnují dlouhodobě. ▶

Vzpomenete si, kdy jste se poprvé setkala s dítětem s autismem?

S prvními dětmi s autismem jsem se ve své praxi setkala již před revolucí. Tehdy jsem pracovala se skupinou dětí s mentálním postižením a mezi nimi byly dvě děti, které se chovaly zvláště: nespolupracovaly, nerespektovaly moje pokyny, nedokázala jsem pro ně vytvořit aktivitu, u které by vydržely. Raději se kývaly, jeden chlapec preferoval provázek, který měl stále u sebe, druhý se točil dokola. Z dokumentace jsem vyčetla, že jde o chlapce s autismem, ale moje povědomí o intervenci u takových dětí bylo mizivé, byť jsem byla čerstvou absolventkou speciální pedagogiky. Postupně jsem zjistila, že pokud chci s těmito chlapci pracovat, musím se jim věnovat individuálně

»Kolem autismu existují určité mýty. Ty jsou tak zakořeněné, že jejich odbourávání bude ještě dlouho trvat.«

a přizpůsobit jim program. Tato zkušenost mne provází stále. Individuálně zaměřené programy, které jsou ušité na míru konkrétnímu dítěti, jsou tím, co by mělo v intervenci u dětí s autismem převažovat.

Byla jste u založení největší české autistické školy v Brně. Můžete popsat, co vás vedlo k této iniciativě a jak se takové zařízení osvědčilo?

V roce 2002 mne odbor školství brněnského krajského úřadu jako krajskou koordinátorku péče o děti a žáky s PAS pověřil výběrem školy, ve které by mohly vzniknout nové třídy pro žáky s autismem. Volba padla na tehdejší Zvláštní školu na ulici Štolcova, neboť ta nabízela oddělené prostory v budově v zahradě se zvláštním vchodem. Toto umístění zaručovalo klidné prostředí pro žáky i pedagogy a také dostupnou možnost pobytu venku. Za těch více než deset let prošla školou řada žáků. Někteří odešli do integrace, někteří studují na středních školách, někteří jsou na internátních školách. Rozhodně tento typ školy má své opodstatnění v systému vzdělávání, o čemž hovoří i stále převyšující poptávka, kterou za současného stavu nelze uspokojit.

Jsou ale rodiče, kteří žijí daleko a do takového zařízení se**nedostanou. Spoléhají pak na běžné školy, které jejich děti přijmou. Jak by měl být ředitel na takový požadavek připraven? Jaké jsou podmínky přijetí takového žáka?**

Myslím, že hlavní požadavek je, aby byli ve škole pedagogové, kteří takové děti učit chtějí a mají zájem se v této oblasti také vzdělávat. Vzdělávání dětí s autismem je podle mého názoru jednou z nejtěžších speciálněpedagogických disciplín. Dítě s autismem vyžaduje mimořádnou pozornost, velmi individuální pohled, přizpůsobení prostředí a v neposlední řadě velkou trpělivost ze strany pedagoga. Domnívám se, že pedagogové školy hrají opravdu klíčovou roli při vzdělávání dětí s autismem.

Současná legislativa inkluzi žáků s PAS podporuje. Rodiče ale stále narážejí na neinformovaného úředníka nebo nepřípraveného pedagoga. Jaké jsou další překážky začlenění takových dětí?

Zatím jsou u nás jen malé zkušenosti se vzděláváním dětí

s autismem. Informovanost a osvěta jsou na nízké úrovni, tím pádem je problém také u řady ředitelů a pedagogů škol. Každé dítě s autismem je jiné. Každé potřebuje trochu odlišnou strategii vzdělávání a to je ten hlavní důvod, proč se stále nedaří ve větší míře tyto žáky efektivně vzdělávat. Existují určité mýty kolem autismu a ty jsou tak zakořeněné, že jejich odbourávání bude ještě dlouho trvat (dítě s autismem nekontaktuje okolí, nemluví, žije ve vlastním světě, je vždy agresivní apod.). Pokud už v konkrétní škole mají zkušenost s žáky s autismem, často je představa, že další žák s autismem bude mít stejné problémy ve vzdělávání jako ten předchozí. Opak může být pravdou. Jiný žák rovná se jiné potíže. To dělá řadě pedagogů problém. Chtějí uplatnit to, co už jim jednou fungovalo, ale to nejde. Dalším velkým problémem jsou deficity v oblasti sociálního chování, které často žákům s autismem brání v plnohodnotném navazování vztahů s okolím. Těmto dětem je třeba vyjít

vsčít, hledat varianty přístupu, intenzivně jim pomáhat v navazování kontaktů s dětmi i s dospělými, využívat různé strategie nácviku. To je jedna z nejtěžších oblastí a ve školách se jim bohužel nevěnuje dostatečná pozornost. Důležitou roli v tomto procesu hraje i fakt, že jsou přijímáni společností lépe lidé s viditelným handicapem (člověk na vozíku, se slepečkou holí apod.) než ti, jejichž handicap je na první pohled skrytý (např. lidé s autismem).

Existují specializované třídy na ZŠ pro žáky s autismem?

Specializovaných tříd pro žáky s autismem je v republice celá řada. Jen v Jihomoravském kraji je jich skoro třicet. Ale taková situace není všude. Tyto třídy jsou v drtivé většině zřizovány při školách určených pro žáky se zdravotním postižením.

Jaké jsou neefektivnější metody výuky? S čím je potřeba u takového dítěte počítat?

U žáků s autismem je míra podpory dána vždy mírou symp-

»Každé dítě s autismem je jiné a potřebuje trochu odlišnou strategii vzdělávání. To je hlavní důvod, proč se stále nedaří ve větší míře tyto žáky efektivně vzdělávat.«

tomatiky i intenzitou projevů, které mají dopad na zvládání vzdělávacího procesu. Efektivita vzdělávacího procesu je tedy závislá na tom, jak dokáže pedagog pracovat a využít při vzdělávání silné stránky dítěte (např. paměť, dobré vizuální vnímání) a rozvíjet ty slabé, které zpomalují jeho výkon a omezují dítě v dalším rozvoji. V současné době se za efektivní strategie, které jsou uplatňovány také při vzdělávání, považují: aplikovaná behaviorální analýza (ABA) a strukturované učení. Dále jsou hojně využívány různé výměnné komunikační systémy a nácviky sociálního chování a komunikačních dovedností. Tyto metody zásadním způsobem přispívají úpravou prostředí a celkovou podporou žáka k pozitivnímu zlepšení, k efektivnějšímu vzdělávání a celkovému zlepšení dovedností.

ILUSTRAČNÍ FOTO:
JIŘÍ KROUPA

ILUSTRAČNÍ FOTO:
JIŘÍ KROUPA

Britská psycholožka Patricia Howlin zdůrazňuje, že u dětí s PAS závisí jejich šance prožít plný a nezávislý život na tom, jaké se jim podaří získat formální vzdělání. Toto vzdělání může být vstupní branou k dalšímu vzdělávání a k získání dobrého zaměstnání. Ztotožníte se s tímto tvrzením?

Rozhodně, ale musí to být vzdělávání na úrovni, která je pro žáka s autismem přijatelná a která vede k rozvoji jeho schopností a dovedností. Vzdělání je však jen jedním z mnoha faktorů, které ovlivňu-

»V kartotéce našeho centra je v současné době přes 1 250 klientů. Někteří z nich jsou dnes studenty vysokých škol.«

jí budoucí uplatnění těchto dětí. Důležité je rodinné zázemí, citlivý přístup okolí, rodiče musí mít štěstí na pedagogy a odborníky, se kterými se setkávají v průběhu let, jak jejich děti rostou.

Vzpomenete si za dobu své praxe na zajímavý příběh dítěte, který se vzdělával v běžné škole a pak úspěšně pokračoval i na střední?

Takových případů je celá řada. V kartotéce našeho speciálně-pedagogického centra je v současné době přes 1 250 klientů. Někteří z nich jsou dnes studenty vysokých škol a my jsme je poznali v předškolním věku. Někteří z nich už dokonce pracují. Tak snad jeden příklad za všechny: Chlapce jsem viděla poprvé ve čtyřech letech. Jeho chování bylo velmi problematické, často měl silné afektivní záchvaty, celá řada věcí mu vadila – hluk, větší koncentrace dětí, fyzické doteky... Ve školce byly stále konflikty. Po psychologickém vyšetření se ukázalo, že jeho vývojový profil je tak

nerovnoměrný, že některé oblasti jsou oproti věku nadprůměrné, jiné padají až k hranici mentálního postižení. Byl velký problém najít pro chlapce školu, která by ho přijala a dokázala s ním pracovat. Během školní docházky vystřídal tři školy. Na druhém stupni byl integrován s podporou asistenta pedagoga. Neustále se řešily konflikty se spolužáky, drzé chování, nevhodná komunikace s pedagogy. V 9. ročníku nastal opět problém – »kam s ním«. Vývojový profil už nebyl tak nerovnoměrný, chlapec měl na vysvědčení vyznamenání, ale převažovaly u něj specifické zájmy, které nebylo možné uplatnit při vzdělávání na střední škole (sbíral nálepky a kartičky s hokejisty). Nakonec nastoupil na gymnázium. První dva roky byly velmi náročné, ale potom se situace uklidnila, výborně odmaturoval a vystudoval Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity v Brně. Dnes pracuje v archivu. ●

(vys)

CHCETE OVLIVNIT PODOBU KATALOGU PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ? NAPIŠTE NÁM...

Pedagogická veřejnost, odborníci i rodiče dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Ti všichni mohou ovlivnit to, jakou podobu nakonec bude mít Katalog podpůrných opatření. Manuál pro učitele žáků se znevýhodněním připravila Univerzita Palackého ve spolupráci se společností Člověk v tísni. Do konce prosince může kdokoliv komentovat jednotlivá podpůrná opatření na <http://vystupy.inkluzie.upol.cz> (**návod, jak na to, najdete zde**), kde jsou připraveny pracovní verze všech částí katalogu. Katalog čítá tisíc stran a autoři počítají s tím, že některé kapitoly budou podle připomínek doplňovat a upravovat. »Stovka autorů, kteří Katalog psali, je sice velký počet a jsou to odborníci, ale nejsou v denním kontaktu s konkrétním dítětem. V terénu je spousta šikovných empatických učitelů, kteří dokážou reagovat na potřeby dítěte. Pedagogické mistrovství se získává zkušeností

– bylo by neodpuštělné tento potenciál nevyužít,« říká Pavlína Baslerová, která vede tým autorů Katalogu. Připomínky přicházejí hlavním metodikům jednotlivých katalogů od začátku září. »Jsme rádi, když je připomínka pochvalná, ale taky chceme slyšet, že pokud něco nefunguje, tak na to máme reagovat,« doplnila Baslerová.

600 připomínek na stole

Konečné vyhodnocení a zapracování připomínek čeká autory Katalogu v lednu. Součástí této velké reflexe odvedené práce by měla být i konference poradenských pracovníků. Autorům Katalogu se dosud sešlo asi 600 připomínek. Od jednoslovných přes hodnotící až po »svěrování se« s konkrétním případem. Zajímavé je, že zatímco pedagogická opatření učitelé chápou poměrně jednoduše, velmi se rozcházejí v úvahách o financování. Mezi připomínkami je jedna taková, která hodnotí obecně celý Katalog a vystihuje přání i obavy jeho autorů: »Myšlenka je velmi dobrá, jsou

zde jasně uvedené informace a souvislosti, které dávají v kontextu smysl, jsou logické a pedagog má možnost na problematiku nahlédnout globálně. Jejich realizace v praxi bude jistě přínosná, zdá se, že až revoluční. Nejsem schopna dohlédnout, jak je celá věc reálná, zejména z hlediska organizačního a finančního. Dále si nejsem jistá, jak ochotně učitelé v běžných ZŠ navrhované změny přijmou a budou aplikovat ve vlastní práci. Každopádně držím palce při jejich prosazování,« napsala V. Pelánová. ●

(pk)

DOSTAL DO VÍNKU HUDEBNÍ TALENT A SPORTOVNÍ NADÁNÍ. I S BÍLOU HOLÍ ŽIJE NAPLNO

*»Je to nádherné,
když stojíte na
stupních vítězů.
Té atmosféře se nic
nevyrovná.«*

Běžeckou dráhu ani do-
skočiště nevidí. Trasu si
poslepu projde s trenérkou
a po výstřelu ze startovací
pistole někdy předběhne svého
vodiče. A postupně sbírá jednu
medaili za druhou. Devátákovi
Martinu Jozífkovi ze Základní
školy ve Skálově ulici v Turnově
se daří, na co sáhne. Miluje
atmosféru atletických závodů
a v plaveckém bazénu je ve
svém živlu.

»Když jsem stanul na dráze
během zahájení sportovních
her, měl jsem obrovskou radost.
Je opravdu nádherné tady být
a zase slyšet ten rachot,« popi-
soval Martin atmosféru Sportov-
ních her zdravotně postižené
mládeže, které se letos konaly
v Blansku. Chlapec získal diplom
například za běh na 60 metrů,
které zvládl za 10,8 vteřiny.
Atletice se prý moc nevěnuje,
ale baví ho. »Běhám s trasérem.
V pravidlech je napsáno, že
bych ho neměl vláčet za sebou,
což se někdy stane. Prostě jsem
občas rychlejší,« usmíval se
sympatický kluk, který vyniká
hlavně v plavání. V Blansku byl
oporou celého družstva. Zvítě-

zil v každé plavecké disciplíně
(25 m prsa, volný způsob, znak,
50 m prsa a volný způsob).
Na závody se pravidelně přípra-
vuje a trénuje jednou týdně
v Jablonci nad Nisou, kde je
plavecký bazén a především
obětavá trenérka Jitka Marxová,
která má velké pochopení pro
děti se zrakovým postižením.
A jak sám říká, začal si v tomto
sportu hodně věřit. Například
loni získal zlato ve všech disci-
plínách na mistrovství žáků
v plavání v Brně.

Asistentku potřebuje jen v některých předmětech

Chlapec má od narození těžké
zrakové postižení. V první třídě
základní školy začínal praco-
vat s běžným písmem pomocí
televizní lupy. Postupně se učil
Braillovu písmu, ke kterému
v plném rozsahu přešel od
2. ročníku. V současnosti má
asistentku pedagoga v hodinách
chemie, geometrie, tělocviku
a výtvarky. Při vyučování
používá nejmodernější tech-
niku včetně vlastního přenos-
ného digitálního zařízení.

»Klientem našeho centra je
Martin od druhé třídy, kdy se
rodina přestěhovala z Jičína
do Turnova. Zpočátku pra-
coval s pomocí pedagogické
asistentky, postupně se stával
samostatným natolik, že pod-
poru asistentky potřebuje jen
v některých předmětech,«
vzpomínala Renata Paříková, ve-
doucí Speciálněpedagogického
centra pro zrakově postižené
v Liberci. Ta se s klienty účastní
soutěží, které jsou pro žáky se
zrakovým postižením dostupné,
včetně mezinárodní soutěže
v prostorové orientaci a sebeob-
služe na Slovensku. Martin má
prostorovou orientaci dobře

zvládnutou, dokáže si představit
okolí a s bílou holí se bez větších
problémů pohybuje ve škole i ve
městě. Kromě sportu od dětství
hraje na klavír a v hudebních
soutěžích dosahuje skvělých
výsledků. Nyní se aktivně
připravuje na talentové zkouš-
ky na konzervatoř. Je velmi
důležité, že chlapce v jeho akti-
vitách podporuje celá rodina,
která s poradenským zařízením
(SPC pro ZP) velmi dobře spo-
lupracuje. Maminka Klára Jozífková
s úsměvem dodává, že syn ale
dokáže taky někdy zlobit, tak
jako kluci v jeho věku. »Martin
občas bývá velice nepřístupný,

odmítá komunikovat s asis-
tentkou a také nemá příliš dobré
vztahy se spolužáky,« řekla
maminka.

I přes svůj handicap má Mar-
tin obrovskou chuť do života.
Dětem, které potkal stejný
osud, a nevidí svět kolem sebe,
bez váhání vzkazuje, aby to
nevzdávaly, protože vždycky je
naděje. »Je to nádherné, když
stojíte na stupních vítězů. Té
atmosféře se nic nevyrovná,«
líčil Martin a jedním dechem
dodal, že v SPC v Liberci nutně
potřebují trenéra goalballu
a někoho do tandemu. ●

(vys)

*Martin loni získal zlato ve všech
plaveckých disciplínách na mistrovství
žáků v Brně.*

FOTO: 2x ARCHIV JOZÍFKOVÝCH

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

